



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Evy Šonkové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **Ing. arch. M. S.**, proti **neoznačenému žalovanému**, na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 3. 2014, č. j. 9 A 44/2012 - 82,

t a k t o :

- I. Žalobci **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- II. Kasační stížnost **se zamítá**.
- III. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobou ze dne 16. 3. 2012 se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhal u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) ochrany před nezákonným zásahem správního orgánu, jehož z důvodu možné pochybnosti, kdo přesně žalovaným je, označil termínem „advokacie“. Zároveň požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce, což městský soud usnesením ze dne 31. 8. 2012, č. j. 9 A 44/2012 - 27, zamítl. Proti tomuto usnesení podal stěžovatel kasační stížnost, jež byla usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 3. 2013, č. j. 6 Aps 9/2012 - 34, odmítnuta, neboť stěžovatel ve stanovené lhůtě neodstranil vady kasační stížnosti. V mezidobí a po skončení řízení o kasační stížnosti podal stěžovatel u městského soudu několik dalších podání, v nichž mimo jiné podrobně popisoval svou majetkovou situaci, rozšířil podanou žalobu o další návrhy a znovu požádal městský

soud o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce. Městský soud nové žádosti o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce nevyhověl usnesením ze dne 3. 3. 2014, č. j. 9 A 44/2012 – 82 (dále jen „napadené usnesení“). V odůvodnění uvedl, že s ohledem na stěžovatelovy majetkové poměry, povahu nynějšího sporu a množství a charakter stěžovatelových předchozích sporů je namístě dobrodiní institutu osvobození od soudních poplatků stěžovateli odeprít.

II. Obsah kasační stížnosti

[2] Proti v záhlaví uvedenému usnesení městského soudu brojil stěžovatel kasační stížností. V ní namítl, že mu nebyla dána možnost vyjádřit se před vydáním napadeného usnesení k jeho podkladům. Dále obecně uvedl, že městský soud dalšími způsoby porušil jeho Ústavou a mezinárodními dohodami zaručená práva, zákon a další úrovně právního řádu.

[3] Ke kasační stížnosti stěžovatel připojil přílohu, kde bez zřejmé návaznosti na nyní posuzovanou věc obecně konstatoval porušování základních lidských práv, tradic, zvyklostí, zásad postupu správních orgánů, mezinárodních dohod, ústavního pořádku a dalších částí právního řádu České republiky. Současně požádal, aby mu před vydáním jakéhokoli rozhodnutí byla dána možnost se k věci vyjádřit osobně, vznést dotazy a navrhnout doplnění podání.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[4] Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že byla podána včas [§ 106 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“)] a oprávněnou osobou (§ 102 s. ř. s.). Za situace, kdy je předmětem kasačního přezkumu usnesení, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení znamenalo jen další řetězení téhož problému (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 – 77, všechna zde citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz). S ohledem na tuto situaci tedy nebylo nutné, aby byl stěžovatel v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s. a Nejvyšší správní soud netrval ani na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost.

[5] Nejvyšší správní soud poté posoudil důvodnost kasační stížnosti. Zkoumal přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.). Ve věci přitom rozhodl bez nařízení jednání, za podmínek vyplývajících z § 109 odst. 2 s. ř. s.

[6] Vzhledem k tomu, že stěžovatel v kasační stížnosti požádal o ustanovení zástupce, Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval touto žádostí. Z § 35 odst. 8 s. ř. s. vyplývá, že pro rozhodnutí o ustanovení zástupce v řízení zákon vyžaduje kumulativní splnění dvou podmínek: jednak nedostatek prostředků, který by odůvodňoval osvobození od soudních poplatků, jednak nezbytnou potřebu takového rozhodnutí k ochraně práv účastníka. Po zhodnocení obsahu kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že v nyní

pokračování

posuzované věci není nezbytnost potřeby zastoupení stěžovatele prokázána. Jeho kasační stížnost má zákonem požadované náležitosti a stěžovatel v ní srozumitelně vysvětlil, proč považuje napadené usnesení za nezákonné a z jakých důvodů to dovozuje. Nejvyššímu správnímu soudu tedy nic nebrání, aby o kasační stížnosti mohl věcně rozhodnout. Za této situace Nejvyšší správní soud návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti zamítl.

[7] Nejvyšší správní soud se poté zabýval otázkou zákonnosti napadeného usnesení, resp. toho, zda městský soud nepochybil, když zamítl žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce. Vzhledem k nekonkrétnosti výtek se souvisejícími tvrzeními stěžovatele mohl zabývat toliko v obecné rovině. Osvobození od soudních poplatků představuje procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. K podmínkám, za nichž soud může žadateli upřít dobrodiní osvobození od soudního poplatku, zaujal názor Nejvyšší správní soud např. v rozsudku ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, v němž uvedl: *„Má-li soud v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. oproti § 138 odst. 1 o. s. ř. výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele, a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu.“*

[8] Znaky zneužívání práva zdejší soud vymezil např. v rozsudku ze dne 10. 11. 2005, č. j. 1 Afs 107/2004 – 48, publikovaném pod č. 869/2006 Sb. NSS. Zneužitím práva se rozumí *„situace, kdy někdo vykoná své subjektivní právo k neodůvodněné újmě někoho jiného nebo společnosti; takovéto chování, jímž se dosahuje výsledku nedovoleného, je jenom zdánlivě dovolené.“* Zákaz zneužití práva představuje pravidlo českého vnitrostátního práva, včetně práva veřejného, které vyplývá z povahy České republiky jako materiálního právního státu založeného na určitých vůdčích hodnotách, ke kterým vedle úcty ke svobodě jednotlivce a ochraně lidské důstojnosti patří mimo jiné i úcta k harmonickému sociálnímu řádu tvořenému právem a odepření ochrany jednání, které práva vědomě a záměrně využívá v rozporu s jeho smyslem a účelem (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 – 74, publ. pod č. 2099/2010 Sb. NSS). Projevu zneužití práva tedy nelze poskytnout soudní ochranu.

[9] V nyní posuzovaném případě městský soud nejprve shledal, že s přihlédnutím k výdělkovým, majetkovým a sociálním poměrům stěžovatele je v jeho možnostech a schopnostech zaplatit soudní poplatek o výši 2000 Kč. Dále se městský soud zabýval otázkou, zda stěžovatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem, přičemž konstatoval, že stěžovatel od 1. 1. 2012 podal u Městského soudu v Praze více než 90 návrhů na zahájení řízení. V nyní posuzované věci se stěžovatel domáhal ochrany před nezákonným zásahem, jenž údajně spočíval v postupu jeho ustanoveného zástupce Mgr. Michala Trkala ve věci vedené městským soudem pod sp. zn. 7 Ca 301/2007 a v souvisejícím řízení o kasační

stížnosti vedeném Nejvyšším správním soudem pod sp. zn. 8 Aps 3/2011. Stěžovatel v průběhu řízení žalobu rozšířil a napadl postup dalších ustanovených zástupců, České advokátní komory, domáhal se ochrany proti jejich nečinnosti a obnovy řízení, aniž by řízení, k nimž se tento návrh vztahuje, náležitě specifikoval. V průběhu řízení využíval podání nazvané „Slepý rozklad, slepá žaloba, slepá kasační stížnost, slepá ústavní stížnost“, kterým obecně napadal všechny akty a postupy orgánů veřejné moci. Na základě výše uvedeného dospěl městský soud k závěru, že je namístě stěžovateli dobrodiní institut osvobození od soudních poplatků odepřít, neboť ze stěžovatelem podané žaloby není patrné, že by šlo o významnou ochranu jeho práv vyvolávající zvlášť závažné důvody pro osvobození od soudních poplatků a pro ustanovení zástupce, navíc v situaci, kdy stěžovateli již bylo několik zástupců k hájení jeho práv ustanoveno, avšak stěžovatel v postupu každého z nich spatřoval nezákonný zásah.

[10] Vycházejí ze skutkového stavu podrobně popsaného městským soudem, nezbyvá Nejvyššímu správnímu soudu než přisvědčit městskému soudu v tom, že jak stěžovatelův obecný přístup k soudním řízením, tak i jeho postup v tomto konkrétním případě lze hodnotit jako samoučelnou snahu o vyvolání a vedení sporu, jehož podstata se vytrácí a věcná argumentace se stává bezpředmětnou. Pro posouzení existence podmínek pro přiznání osvobození od soudních poplatků je rozhodující nikoli množství, ale sériovost a stereotypnost stěžovatelem vedených sporů, spojená s opakováním obdobných či zcela identických podání. Stejně jako v mnoha jiných sporech, i v nyní posuzované věci se stěžovatel domáhá soudního rozhodnutí v otázce, která se netýká jeho materiálních podmínek či jiných pro jeho životní sféru podstatných záležitostí. Z dalších stěžovatelových podání v této věci pak lze seznat, že stěžovatel vytýká správním orgánům a soudům převážně obecně formulované typové nedostatky, aniž by jakkoli konkretizoval jejich vztah ke skutkovým okolnostem nynějšího sporu. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím vést nemajetným osobám bezplatně spory podle jejich libosti, nýbrž má zajistit, aby jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně ve věcech skutečně se dotýkajících jejich životní sféry (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011). Takovou povahu však tento spor nemá. Za dané situace tak není spravedlivé, aby náklady na vedení sporu, které je zásadně povinen hradit každý žalobce, za stěžovatele nesl stát formou osvobození od soudních poplatků.

[11] Pro úplnost lze dodat, že podmínky pro osvobození stěžovatele od soudních poplatků by nebyly dány ani v případě, pokud by městský soud neshledal zneužití práva (k tomu viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 11. 2013, č. j. 1 As 107/2013 – 17, v němž se zdejší soud majetkovými poměry stěžovatele v souvislosti s aplikací institutu osvobození od soudních poplatků podrobně zabýval). Zdejší soud neshledal ani pochybení v postupu městského soudu, který zamítl žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce, vyčkal výsledku řízení o kasační stížnosti proti tomuto rozhodnutí a poté znovu rozhodl o nových žádostech stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce, neboť městský soud tímto postupem nemohl žádným způsobem zkrátit stěžovatele na jeho právech.

[12] Co se týče námitek, že stěžovateli nebyla dána možnost vyjádřit se před vydáním napadeného usnesení k jeho podkladům, Nejvyšší správní soud konstatuje, že jediné podklady, na základě kterých městský soud rozhodl, byly dokumenty a podání samotného stěžovatele. Ten tyto listiny, které sám vytvářel, jistě dobře znal, takže jeho žádost o

pokračování

vyjádření k nim nedává rozumný smysl. Pokud jde o žádosti o ústní jednání ve věci, které stěžovatel uplatňoval ve svých podáních, Nejvyšší správní soud neshledal, že by pro rozhodnutí městského soudu bylo nutno takové jednání nařizovat. Jeho předmětem by mohlo být pouze naplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků, což ale mohl soud dostatečně posoudit na základě obsáhlých stěžovatelových podání. Nejvyšší správní soud tedy pochybení městského soudu v tomto směru neshledal a nezjistil v jeho postupu ani žádné jiné nedostatky.

[13] Námitky stěžovatele uvedené v přílohách ke kasační stížnosti nemají žádnou konkrétní vazbu na nyní projednávaný případ a Nejvyšší správní soud se jimi nezabýval, neboť nesplňovaly podmínky určitosti kasačních námitek. Je povinností stěžovatele uvést konkrétní nezákonné kroky, postupy, úkony, úvahy, hodnocení nebo závěry, pro které kasační stížností napadá rozhodnutí krajského soudu, a současně je povinen ozřejmit svůj právní náhled na to, proč se má jednat o nezákonnosti (srov. rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2005, č. j. 2 Azs 92/2005 – 58, publ. pod č. 835/2006 Sb. NSS).

IV. Závěr a náklady řízení

[14] Nejvyšší správní soud ze shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, proto ji dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[15] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 2. července 2014

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně

senátu